

MULTILINGUAL ACADEMIC JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES

Promoting 'Aimer Lire' through Using Local Literature Material: A Proposed Program for Students of 5th and 6th Grades of Elementary School

Vraka Georgia, Vraka Alexandra

To Link this Article: <http://dx.doi.org/10.46886/MAJESS/v6-i1/7343>

DOI: 10.46886/MAJESS/v6-i1/7343

Received: 28 July 2018, Revised: 02 September 2018, Accepted: 09 October 2018

Published Online: 22 December 2018

In-Text Citation: (Georgia & Alexandra, 2018)

To Cite this Article: Georgia, V., & Alexandra, V. (2018). Promoting "aimer lire" through using Local Literature Material: A Proposed Program for Students of 5th and 6th Grades of Elementary School. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences*, 6(1), 108–121.

Copyright: © The Authors 2018

Published by Knowledge Words Publications (www.kwpublications.com)

This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) license. Anyone may reproduce, distribute, translate and create derivative works of this article (for both commercial and non-commercial purposes), subject to full attribution to the original publication and authors. The full terms of this license may be seen

at: <http://creativecommons.org/licences/by/4.0/legalcode>

Vol. 6, No. 1, 2018, Pg. 108 - 121

<https://kwpublications.com/journals/journaldetail/MAJESS>

JOURNAL HOMEPAGE

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
<https://kwpublications.com/pages/detail/publication-ethics>

Promoting 'Aimer Lire' Through Using Local Literature Material: A Proposed Program for Students of 5th and 6th Grades of Elementary School

Vraka Georgia, Vraka Alexandra

Πρωθώντας την Φιλαναγνωσία μέσα από την αξιοποίηση υλικού της Τοπικής Λογοτεχνίας: ένα προτεινόμενο πρόγραμμα για παιδιά Ε' και Στ' Δημοτικού, Δασκάλα, κάτοχος μεταπτυχιακού του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, Δασκάλα, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Email: gwgvraka@hotmail.com, alexandravraka@hotmail.com

Abstract

This paper outlines a proposed program based on game-based activities that can be implemented within and outside the classroom or during a visit in a library, as multimodal activities help in the development of a relaxing and useful learning environment (Papadopoulos & Griva, 2016; Papadopoulos & Griva, 2014; Papadopoulos, 2014). The suggested duration is 6 teaching hours and it is addressed to students of the 5th and 6th grades of elementary school. The aim of the program is to help students realise that the reading process must be active and their work with the book should not be a stressful or coercive activity. The aim of the program is to reach the students close to the book, which is a major goal of 'aimer lire' through their contact with local literature and suggests the use of poems, literary texts and fairy tales from the literature of Larissa.

Keywords: 'Aimer lire', Local Literature, Energetic Readers, Reading Incentives.

Εννοιολογικό πλαίσιο της Φιλαναγνωσίας

Ο όρος φιλαναγνωσία αναφέρεται «στη θετικά προσδιορισμένη σχέση του αναγνώστη με το βιβλίο ως το κατεξοχήν είδος και έκφραση της γραπτής ύλης και εμπεριέχει ταυτόχρονα τις εξειδικευμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οι οποίες στοχεύουν στην διαμόρφωση αυτής της σχέσης μέσα από την ανάπτυξη αναγκαίων γνωστικών δεξιοτήτων κυρίως αλλά και κοινωνικών δεξιοτήτων και αισθητικών κριτηρίων» (Markidis, 2011).

Η Φιλαναγνωσία εμπεριέχει ένα ευρύ πεδίο σημασιών, δράσεων και αξιών που συνδέονται με τις πολυεπίπεδες σχέσεις παιδιού και βιβλίου. Φαίνεται ότι ο όρος αυτός ταυτίζεται με το

γαλλικό όρο 'aimer lire' (αγάπη για ανάγνωση) ή βιβλιοφιλία (Καρακίτσιος, 2011, 20- 21, Χαλκιαδάκη, 2008, 150). Το κεντρικό στοιχείο της φιλαναγνωσίας είναι η ανάγνωση. Ο ορισμός της, άλλοτε σχετίζεται με μια σύνθεση νοητική διαδικασία που αφορά την αποκωδικοποίηση μηνυμάτων και άλλοτε σχετίζεται με μια σύνθετη νοητική διαδικασία που βασίζεται στην ψυχαγωγία και τη διασκέδαση (Καρακίτσιος, 2011, 25, Σπινκ, 1990, 23).

Η φιλαναγνωσία γίνεται αποδεκτή ως απλή, γενική, περιγραφική κατηγορία, αλλά σε ό, τι αφορά την έρευνα και την παραγωγή ερευνητικών προϊόντων αξιοποιήσιμων στο πλαίσιο εκπαιδευτικών πρακτικών προτείνεται η υιοθέτηση του όρου *γραμματισμός* γι' αυτό και η διεθνής ερευνητική βιβλιογραφία συσχετίζει τη φιλαναγνωσία με τον όρο *γραμματισμός*. Χρήσιμο όμως, είναι να συνδεθεί η έννοια της φιλαναγνωσίας με τον *κοινωνικό γραμματισμό*. Από τη δεκαετία του '70 έχει υπάρξει πληθώρα ερευνών διαφορετικών επιστημονικών πεδίων, που καταδεικνύουν τη σημασία των κοινωνικών συνθηκών και αναπτυξιακών διαδικασιών, οι οποίες οδηγούν στην σταδιακή εξέλιξη και κοινωνικοποίηση του αναγνώστη και τη σχέση του με το βιβλίο εν γένει. Ο κοινωνικός γραμματισμός υποστηρίζει ότι η διαμόρφωση της θετικής σχέσης του υποκειμένου με την γραπτή ύλη διαμορφώνεται μέσα από συγκεκριμένες κοινωνικές πρακτικές εγγραμμτισμού, οι οποίες αναπτύσσονται σε τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, όπως σχολείο και βιβλιοθήκη, αλλά και σε μη θεσμικά όπως η οικογένεια, οι ομάδες ομηλικών και οι λέσχες ανάγνωσης (Καρακίτσιος, 2011, 20 - 23).

Κλείνοντας, πρέπει να αναφερθεί ότι οι περισσότερες έρευνες συμπεραίνουν πως οι άνθρωποι γίνονται αναγνώστες, διαβάζοντας συχνά και εκτενώς, ενώ το σημαντικότερο κίνητρο για το νεοφώτιστο αναγνώστη είναι η απόλαυση που αυτός αντλεί από την ίδια την αναγνωστική εμπειρία (Ποσλάνιεκ, 1990, 19-23, Σπινκ, 1998, 90).

Η Στοχοθεσία της Φιλαναγνωσίας

Σκοπός της Φιλαναγνωσίας είναι η εξοικείωση του μικρού μαθητή με το βιβλίο και την ανάγνωση και η σταδιακή εδραίωση μιας φιλικής σχέσης με το λογοτεχνικό βιβλίο. Αυτή η σχέση θα το βοηθήσει να αναπτύξει την κριτική και δημιουργική του σκέψη, να δραστηριοποιήσει τη φαντασία του και την εφευρετικότητά του, να εμπλουτίσει την αισθητική του καλλιέργεια, να δοκιμάσει τα συναισθήματά του, αναπτύσσοντας έτσι τη συναισθηματική του νοημοσύνη, να καλλιεργήσει τη γλωσσική του έκφραση με έμμεσο και βιωματικό τρόπο, και εν κατακλείδι να συγκροτήσει ολόπλευρα την προσωπικότητά του (Ε.ΚΕ.ΒΙ.). Ο όρος 'φιλαναγνωσία' παραπέμπει όπως ειπώθηκε και πιο πάνω στην αγάπη για το βιβλίο. Η αγάπη για το βιβλίο δεν είναι έμφυτη. «*Καθ'ετί που προσφέρεται αγαπιέται μόνο όταν διεγείρει το ενδιαφέρον και προκαλεί ευχαρίστηση*» (Οικονόμου, 1998, 35).

Μέσα όμως από τη διαδικασία της φιλαναγνωσίας επιτυγχάνονται και επιμέρους στόχοι, όπως: η καλλιέργεια αναγνωστικής απόλαυσης, η άσκηση της δεξιότητας της προσεκτικής ακρόασης και ως εκ τούτου πρόληψη φαινομένων διάσπασης προσοχής, όταν δεν οφείλεται σε παθογόνα αίτια, που είναι πολύ συχνή στις μικρές τάξεις του δημοτικού σχολείου, η καλλιέργεια δεξιότητας αναδιήγησης ιστοριών, συναισθημάτων ή καταστάσεων, η ανάπτυξη δυνατότητας κατανόησης κειμένου, η ανάπτυξη συνεργατικής ικανότητας, η ανάπτυξη αφηγηματικής ικανότητας, η εξοικείωση με τη λειτουργία ομάδων, η δημιουργία κλίματος συντροφικότητας και δημιουργικότητας μέσα στην τάξη, η οποία σταματά να αποτελεί ένα άθροισμα μεμονωμένων μαθητών αλλά γίνεται μια «κοινότητα αναγνωστών» και πολλά άλλα (Ε.ΚΕ.ΒΙ.).

Η Φιλαναγνωσία και η Λογοτεχνία

Ασχολούμενος ο μικρός αναγνώστης με τη λογοτεχνία θα ανακαλύψει τα οφέλη που θα καρπωθεί σε βραχυπρόθεσμη αλλά και σε μακροπρόθεσμη βάση. Η δική μας παρέμβαση εμπνέεται από τη Λογοτεχνία. Μερικά από τα οφέλη που αποκομίζει κανείς από την ενασχόλησή του με τα λογοτεχνικά βιβλία στα πλαίσια της Φιλαναγνωσίας είναι: ο αναγνώστης λαμβάνει βοήθεια για τη ζωή του, αφού αντιλαμβάνονται αξίες, στάσεις ζωής και συμπεριφορές που μπορεί να υιοθετήσει, γίνεται καλύτερος στην ανάγνωση, εμπλουτίζει τις γνώσεις και το λεξιλόγιό του, βελτιώνει την εκφραστική του ικανότητα, οξύνει την κριτική του σκέψη, βελτιώνει τον πλούτο των ιδεών του, καθώς λαμβάνει ερεθίσματα, ψυχαγωγείται¹ κ.α.

Παράγοντες που επηρεάζουν την καλλιέργεια της Φιλαναγνωσίας

Η φιλαναγνωσία αποτελεί συμπεριφορά, η οποία καλλιεργείται όταν το άτομο από την μικρή του ηλικία έρχεται σε επαφή με τον έντυπο λόγο και ως εκ τούτου δεν συνιστά μια έμφυτη ιδιότητα. Η επιτυχία εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, κυρίως, όμως από την έλλειψη του καταναγκασμού στην ανάγνωση βιβλίων και την εξασφάλιση του ψυχαγωγικού της χαρακτήρα, με τρόπο ώστε η αναγνωστική διαδικασία να μοιάζει με παιχνίδι (Αγγελοπούλου, 1994, 12). Η φιλαναγνωσία δεν αποκτιέται, ούτε με εύκολο τρόπο, ούτε σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αντίθετα προϋποθέτει και απαιτεί τη συνεχόμενη, συστηματική και συνδυασμένη καθοδηγητική παρέμβαση όλων των φορέων που εμπλέκονται στην διαπαιδαγώγηση των παιδιών και ιδιαίτερα της οικογένειας και του σχολείου (Αγγελοπούλου, 1994, 46). Οι βασικότεροι παράγοντες που μπορούν να καλλιεργήσουν μία καλή σχέση ανάμεσα στο παιδί και στο βιβλίο είναι οι παρακάτω: η οικογένεια και η σχέση των μελών της με τα βιβλία, καθώς το παιδί αποκτά μία σχέση με το βιβλίο πριν το σχολείο, η προσχολική εκπαίδευση, το σχολείο μέσω των σχολικών βιβλιοθηκών και των σχολικών βιβλίων, οι εκπαιδευτικοί και το ανθρώπινο δυναμικό που προκαλεί σχέσεις και επαφή με το βιβλίο, το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (φίλοι και συνομήλικοι), τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, η διαφήμιση, οι εφημερίδες και τα περιοδικά, οι εκδοτικοί οίκοι και τα βιβλιοπωλεία, φορείς που παράγουν και εμπορεύονται τα βιβλία, λογοτεχνικές ημερίδες, εκθέσεις λογοτεχνικών βιβλίων και οι ετήσιες εορταστικές εκδηλώσεις για το παιδικό βιβλίο (Φραγκιαδάκη, 2012, 19, Χριστοδούλου - Γκλιάου, 2007, 171).

Τέλος, θα αναφερθεί σύντομα ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην ενίσχυση της Φιλαναγνωσίας, αφού το πρόγραμμα αφορά τη σχολική πραγματικότητα. Η Φιλαναγνωσία αναβαθμίζει το ρόλο του εκπαιδευτικού και τον χρίζει αρωγό, εμπνευστή και εμπυχωτή της σχολικής ομάδας συνολικά αλλά και του κάθε μαθητή ατομικά στο άναο ταξίδι του στον κόσμο της γνώσης αλλά όχι μόνο. Ο εκπαιδευτικός, λειτουργώντας ως διαμεσολαβητής μεταξύ του βιβλίου και του μαθητή, ενεργοποιώντας τη φιλαναγνωστική διάθεση του παιδιού και αξιοποιώντας πολυπλεύρως το λογοτεχνικό βιβλίο, βοηθάει τον μαθητή να εισαχθεί στο γοητευτικό κόσμο της λογοτεχνίας και σταδιακά να μυηθεί στο μαγευτικό κόσμο της τέχνης και του πολιτισμού. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται πράξη η επαγγελία της ολοκληρωμένης και ολόπλευρης μόρφωσης (Ε.ΚΕ.ΒΙ.)

¹ Τα οφέλη αναφέρονται αναλυτικά στους: Anderson, Hiebert, Scott, Wilkinson, 1994, 14-15, Οικονόμου, 1998, 29-34, Καρπόζηλου, 1999, 75-77.

Η αξιοποίηση του κατάλληλου βιβλίου για τη Φιλαναγνωσία ανάλογα με την ηλικία του αναγνώστη

Σύμφωνα με τις μελέτες του Jean Piaget, τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους, είναι ικανά να αντιληφθούν συγκεκριμένα περιβάλλοντα μάθησης (Καρπόζηλου, 1999, 67-72, Σπινκ, 1990, 47-49). Έτσι, λοιπόν, όσον αφορά τις ηλικίες μεταξύ 10 με 12 ετών το παιδί αποχωρίζεται τον κόσμο της φαντασίας και έχει αναπτύξει συγκεκριμένες στρατηγικές και ικανότητες και έτσι είναι ικανό να αντιλαμβάνεται τα στοιχεία της αφήγησης, δηλαδή είδος αφηγητή, είδος οπτικής γωνίας, χαρακτήρες, χωροχρονική συνάφεια, τη δομή, τους ήρωες και τις αιτιολογικές συσχετίσεις. Το παιδί 11 με 12 χρονών, περίοδος που χαρακτηρίζεται από την προ - εφηβεία, γοητεύεται από το μαγικό κόσμο της φανταστικής αφήγησης, όπως και το παιδί προσχολικής ηλικίας από το λαϊκό παραμύθι. Στις ηλικίες 11 με 12 μεγαλώνει το εύρος των επιλογών στα είδη των βιβλίων που μπορούν να δοθούν στα παιδιά (Καρακίτσιος, 2011, 37-46).

Κατά τον J. A. Appleyard διακρίνονται πέντε τύποι αναγνωστών, τους οποίους λάβαμε υπόψη μας στην επιλογή λογοτεχνικών κειμένων και βιβλίων για τη δεδομένη παρέμβαση. Ο Appleyard βασίστηκε στις εξελικτικές θεωρίες του Piaget, Bruner, Vygotsky και διέκρινε τύπους αναγνωστών, οι οποίοι εμφανίζονται εξελικτικά και συνδέονται κυρίως με την ηλικιακή εξέλιξη του ατόμου², τις εμπειρίες, τις διαθέσεις του και τους διάφορους τρόπους εμπλοκής του ατόμου με το βιβλίο. Στη σχολική ηλικία εντοπίζεται ο αναγνώστης ως ήρωας και ηρωίδα (**reader as hero and heroine**). Η σχολική ηλικία σηματοδοτείται από το στάδιο των συγκεκριμένων νοητικών ενεργειών αλλά και από τη σταδιακή χρήση σύνθετων πρακτικών και πνευματικών ενεργειών και την προοδευτική ανάπτυξη της αφαιρετικής σκέψης. Το παιδί - αναγνώστης της σχολικής ηλικίας γίνεται το κεντρικό πρόσωπο, ο ήρωας ή η ηρωίδα σε ένα μυθιστόρημα ή σε μια ιστορία γεμάτη περιπέτειες και κατορθώματα. Σύμφωνα με τον J. A. Appleyard στη σχολική ηλικία καταγράφεται ένας τύπος αναγνώστη που εξελίσσεται και βελτιώνεται, που καταφέρνει να διακρίνει την πραγματική από τη φανταστική ιστορία (γι' αυτό και αρχικά προτιμά τα ρεαλιστικά αφηγήματα και αργότερα στο τέλος της σχολικής ηλικίας επιστρέφει στις φανταστικές αφηγήσεις μυθιστορηματικού τύπου). Γίνεται ένας μικρός πανεπιστήμων που αρχίζει και αντιλαμβάνεται τις εσωτερικές λειτουργίες της λογοτεχνικής αφήγησης, τις λογοτεχνικές συμβάσεις, την πλοκή και τις χωροχρονικές και αιτιολογικές σχέσεις των γεγονότων και πράξεων των ηρώων (Καρπόζηλου, 1999, 38-39, Καρακίτσιος, 2011, 47-49).

Η Φιλαναγνωσία στα Προγράμματα Σπουδών

Με βάση τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, όπως διαμορφώθηκαν το 2002, για πρώτη φορά η προσέγγιση ενός κειμένου ή ενός λογοτεχνικού έργου στην τάξη διαφοροποιείται σε σχέση με ό, τι ίσχυε μέχρι τότε. Η Λογοτεχνία αποσυνδέεται μερικώς από τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, ενώ ταυτόχρονα προτείνεται η σύνδεσή της με το παιχνίδι (Papadopoulos & Griva, 2016; Papadopoulos & Griva, 2014; Papadopoulos, 2014), την ψυχαγωγία, την απόλαυση, τη συναισθηματική καλλιέργεια, μέσα από ποικίλες

² Παρόμοιους ηλικιακούς διαχωρισμούς έκαναν και οι: Huch, Hepler, Hikman (2003) χωρίζουν την παιδική ηλικία σε πέντε περιόδους (1-2, 3-5, 6-7, 8-9, 10-12 ετών), Cullinan (2006) σε έξι (0-2, 2-4, 5-7, 7-9, 9-11, 11-13 ετών), Norton σε επτά (2-3, 3-4, 4-5, 5-6, 6-8, 8-10, 10-12 ετών), Δελώνης: (3-5, 5-8, 9-11, 12-14 ετών) (Καρπόζηλου, 1999, 29-30).

δραστηριότητες. Ιδιαίτερα τα νέα Ανθολόγια των τριών τελευταίων τάξεων του Δημοτικού στηρίζονται στις θέσεις της σύγχρονης Θεωρίας της Λογοτεχνίας, θέτοντας ως στόχο την απόλαυση της ανάγνωσης και τον προσανατολισμό του αναγνώστη – μαθητή σε πιο δημιουργικούς δρόμους στη σχέση του με τα κείμενα (Πολίτης, 2008, 59-65). Ο συγκεκριμένος στόχος διευρύνθηκε και εμπλουτίστηκε και με το πρόγραμμα Φιλαναγνωσίας, το οποίο εφαρμόζεται στα 960 ολόημερα Δημοτικά σχολεία με αναμορφωμένο Αναλυτικό Πρόγραμμα, από το σχολικό έτος 2011 – 2012 και προώθησε με συγκεκριμένες δράσεις την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας και την ανάπτυξη ποικίλων σχέσεων ανάμεσα στο μαθητή -αναγνώστη, στο κείμενο και στο συγγραφέα.

Ενδεικτικές δραστηριότητες Φιλαναγνωσίας

Παιγνιώδεις δραστηριότητες που μπορούν να αξιοποιηθούν στην ώρα της Φιλαναγνωσίας και προτείνονται από το Ε.ΚΕ.ΒΙ είναι: η δημιουργία κάποιας ζωγραφιάς σχετικής με το βιβλίο που διαβάστηκε (ζωγραφίζουμε έναν ήρωα του βιβλίου, ένα τοπίο, ένα αντικείμενο), κατασκευές με πλαστελίνες, πηλό, και άλλα υλικά (αντικειμένων της ιστορίας), ανατροπή της ιστορίας που διαβάστηκε (εμπλουτισμός της με περισσότερες λεπτομέρειες, αντιστροφή χαρακτήρων, σύνθεση με άλλη γνωστή ιστορία (παραμυθοσαλάτα), αλλαγή του τέλους της, ο καλός ήρωας γίνεται κακός και ο κακός γίνεται καλός), αφήγηση της ιστορίας από την πλευρά κάποιου άλλου ήρωα κ.α. Επιπλέον, μπορούν να γίνουν δραστηριότητες με βιβλία που έχουν διαβαστεί από τα παιδιά και είναι τα εξής: «Το βιβλιοπωλείο» που κάνουμε αναπαράσταση ενός βιβλιοπωλείου στην τάξη ή στην αυλή, «Ο τέντεκτιβ των βιβλίων» όπου δίνουμε κάποια στοιχεία για ένα βιβλίο χωρίς να το αποκαλύψουμε και οι μαθητές καλούνται να το ανακαλύψουν κ.α.

Σημαντική θέση στη Φιλαναγνωσία κατέχει και η δημιουργική γραφή. *«Η δημιουργική γραφή και η φιλαναγνωσία με τις ειδικές διδακτικές τεχνικές και τις ξεχωριστές διδακτικές παρεμβάσεις μπορεί να αποτελέσουν τους δύο βασικούς πυλώνες της διδασκαλίας της λογοτεχνίας και γενικότερα του λογοτεχνικού πολιτισμού. Η δημιουργική γραφή επιτρέπει την ανάπτυξη συγγραφικών δεξιοτήτων στο διδασκόμενο και η φιλαναγνωσία του επιτρέπει να μετεξελιχθεί σε ένα σοβαρό αναγνώστη»* (Καρακίτσιος, 2011, 27-28).

Προτεινόμενο Πρόγραμμα

Το προτεινόμενο πρόγραμμα σχεδιάστηκε με αφορμή τη συσχέτιση δύο ανθρωπιστικών επιστημών (Λογοτεχνία και Ιστορία). Οι παράγοντες που πλαισιώνουν το παιδί – αναγνώστη θέτουν ως ζητούμενο τη σταδιακή εδραίωση μιας φιλικής σχέσης με το λογοτεχνικό βιβλίο, κάτι που αποτελεί σκοπό της Φιλαναγνωσίας. Επιπλέον, το παρόν πρόγραμμα αξιοποιεί υλικό της Τοπικής Λογοτεχνίας, υλικό που αφορά τον τόπο διαμονής των μαθητών. Όπως άλλωστε, αναφέρει και η Κανατσούλη (1997, 15): *«Η λογοτεχνία ορίζεται με τον συνυπολογισμό των ιδιαίτερων γλωσσικών χαρακτηριστικών της, που αποτελούν βασικό γνώρισμα της λογοτεχνικής γραφής, των πολιτισμικών συμφραζομένων της, των κανόνων και των αξιών, που είναι ιδιαίτερα για κάθε χώρα, πολιτισμό και εποχή και τέλος, των τρόπων με τους οποίους χρησιμοποιούνται τα λογοτεχνικά κείμενα από τα άτομα, καθώς με τα λογοτεχνικά κείμενα εξάγει το άτομο ερωτήματα ή απαντήσεις για το κοινωνικό γίνεσθαι»*. Επομένως, η λογοτεχνία σχετίζεται όχι μόνο με τη λογοτεχνική γραφή αλλά και με τον πολιτισμό της κάθε χώρας. Η Τοπική Λογοτεχνία, υλικό της οποίας προτείνεται στο παρόν πρόγραμμα έχει ως στόχο να

αναδείξει τη λογοτεχνική γραφή αλλά και να μιλήσει για ζητήματα που είναι οικεία στους μαθητές, που αφορούν δηλαδή, στοιχεία της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Οι δραστηριότητες που προτείνονται στις δράσεις που ακολουθούν προέρχονται από το Ε.ΚΕ.ΒΙ., από την Αρτζανίδου και τον Καρακίτσιο³. Τέλος, ακολουθήσαμε όλες τις αρχές της Φιλαναγνωσίας, αξιοποιώντας υλικό της Λογοτεχνίας της Λάρισας. Το θέμα μας αφορούσε τον κάμπο της Θεσσαλίας και το αγροτικό επάγγελμα. Προτείνεται για μαθητές των μεγάλων τάξεων του Δημοτικού σχολείου, καθώς το υλικό που συνήθως εντοπίζεται στην Τοπική Λογοτεχνία της Λάρισας είναι δύσκολο να κατανοηθεί από μαθητές μικρότερων τάξεων.

Σκοπός και Στόχοι του Προγράμματος

Ο σκοπός του προγράμματος είναι διττός: αφενός να διάκεινται θετικά οι μαθητές προς το βιβλίο μέσω της Φιλαναγνωσίας και να ευαισθητοποιηθούν αναφορικά με την τοπική κουλτούρα, αφού το υλικό που επιλέχθηκε αφορά την Τοπική Λογοτεχνία. Επιδίωξή μας ήταν να δείξουμε ότι εντοπίζονται κοινοί τόποι – στόχοι μεταξύ της Φιλαναγνωσίας και της Τοπικής Ιστορίας, κάνοντας χρήση της Τοπικής Λογοτεχνίας, υλικό οικείο στους μαθητές της περιοχής της Λάρισας. Δίνουμε μεγάλη σημασία στον όρο «οικείο», αφού το ζήτημα της οικειότητας, της αμεσότητας στον τόπο για τη διδακτική της Τοπικής Ιστορίας είναι αρωγός της μαθησιακής διαδικασίας κατά τους Χαρίτο (2009, 11-12), Λεοντσίνη (1996, 34-35) και άλλους.

Οι κοινοί τόποι – στόχοι της Φιλαναγνωσίας και της Τοπικής Ιστορίας, επιλέγοντας ως θεματική την Τοπική Λογοτεχνία είναι: Αρχικά, μέσω της Φιλαναγνωσίας και της Τοπικής Λογοτεχνίας οι μαθητές λαμβάνουν και διαμορφώνουν αξίες, στάσεις, συμπεριφορές και πεποιθήσεις, καθώς καταπιάνονται με θέματα, προερχόμενα των ανθρωπιστικών επιστημών. Επιπροσθέτως, η Φιλαναγνωσία μέσω της Τοπικής Λογοτεχνίας συνδυάζει την κριτική και δημιουργική σκέψη και την ομαδοσυνεργατικότητα αφού τα παραπάνω αποτελούν στόχους της Φιλαναγνωσίας και της Τοπικής Ιστορίας. Ας μην ξεχνάμε πως στη Φιλαναγνωσία ζητούμενο είναι οι μαθητές να διακρίνουν το είδος που μελετάνε (μυθιστόρημα, διήγημα, ποίημα κ.α.) αλλά και στην Τοπική Ιστορία ζητούμενο είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές με τις διαφορετικές πηγές. Η Φιλαναγνωσία μέσω της Τοπικής Λογοτεχνίας συνδυάζει τα στοιχεία αυτά, αφού οι μαθητές θα καταπιαστούν με διαφορετικά είδη της Τοπικής Λογοτεχνίας. Συνεχίζοντας, ένας από τους βασικότερους στόχους τόσο της Φιλαναγνωσίας, όσο και της Τοπικής Ιστορίας είναι ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου (εννοιολογική γνώση για την Τοπική Ιστορία) σε γραπτό και προφορικό λόγο. Η Φιλαναγνωσία και η Τοπική Ιστορία προτείνουν τη βιωματική προσέγγιση στη διδασκαλία και την αισθητοποίηση του υλικού τους. Τέλος, ο σεβασμός προς το βιβλίο και ο σεβασμός προς τον τόπο είναι στοιχεία που μπορούν να συνδυαστούν με το πρόγραμμα Φιλαναγνωσία και Τοπική Λογοτεχνία⁴.

³ Αρτζανίδου Ε. & Κουράκη Χ. (2014). «Φιλαναγνωσία και Δημιουργική Γραφή» στο *Πρακτικά 1ου Διεθνούς Συνεδρίου «Δημιουργική Γραφή»*, 4 - 6 Οκτωβρίου, 2013, Αθήνα. Φλώρινα: Π.Μ.Σ. «Δημιουργική Γραφή» (επιστημονική επιμ. Κωτόπουλος Η.Τ., Βακάλη Α., Νάνου Β. & Σουλιώτη Δ.), σελίδα 2.

Καρακίτσιο Α., (2011). «Φιλαναγνωσία... Φανατική συνήθεια» στο Αρτζανίδου Ε., Γουλής Δ., Γρόσδος Σ., Καρακίτσιο Α. «*Παιχνίδια Φιλαναγνωσίας και Αναγνωστικές Εμπροχώσεις*». Εκδ. Gutenberg, Αθήνα, σελίδες 20-21, 25, 32, 37-54, 57-72.

Ε.ΚΕ.ΒΙ. Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, διαθέσιμο στο:

<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=138>

⁴ Τα στοιχεία για την Τοπική Ιστορία αναφέρονται στους: Χαρίτος, 2009, 28 - 40, Λεοντσίνης, 1996, 34 -59 Λεοντσίνης, 1999, 22 - 33 Βλαχού, 2006, 395-447.

Πιο συγκεκριμένα, στόχοι του προγράμματος Φιλαναγνωσία με υλικό της Τοπικής Λογοτεχνίας είναι αρχικώς να δημιουργηθεί ένας ευχάριστος χώρος μέσα στην τάξη όπου θα βοηθήσει τους μαθητές να νιώσουν άνετα κατά την επαφή τους με τα βιβλία. Επίσης, στόχοι είναι: να παράγουν οι μαθητές λόγο, προφορικό και γραπτό μέσα από τη συζήτηση στο εκάστοτε λογοτεχνικό είδος και μέσα από δραστηριότητες, να αναπτύξουν οι μαθητές τη δημιουργικότητά τους, εκφραζόμενοι καλλιτεχνικά, να δουλέψουν ομαδοσυνεργατικά και να προσαρμοστούν στα πλαίσια της ομάδας (σεβόμενοι τη γνώμη των συμμαθητών τους κ.α.), να εξάψουν τη φαντασία τους και την εφευρετικότητά τους μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες όπως την αλλαγή τέλους του παραμυθιού, να γίνουν υπεύθυνοι και να φέρουν εις πέρας το ρόλο που αναλαμβάνουν στα πλαίσια της δραματοποίησης και τέλος να καταφέρνουν να μπουν στη θέση του ήρωα, να σκεφτούν και να νιώσουν όπως εκείνος.

Μαθητικός Πληθυσμός που Απευθύνεται

Το πρόγραμμα Φιλαναγνωσία μέσω της Τοπικής Λογοτεχνίας απευθύνεται σε μαθητές της Ε και Στ' Δημοτικού. Επιλέχθηκε η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, καθώς στις ηλικίες 11 με 12 διευρύνονται οι επιλογές στα είδη των βιβλίων που μπορούν να δοθούν στα παιδιά. Ο αναγνώστης στην ηλικία αυτή αντιλαμβάνεται τις εσωτερικές λειτουργίες της λογοτεχνικής αφήγησης, τις λογοτεχνικές συμβάσεις, την πλοκή και τις χωροχρονικές και αιτιολογικές σχέσεις των γεγονότων και πράξεων των ηρώων σύμφωνα με τον J. A. Appleyard (Καρπόζηλου, 1999, 38-39, Καρακίτσιος, 2011, 47-49).

Σχεδιασμός Προγράμματος

Από την Τοπική Λογοτεχνία της Λάρισας επιλέχθηκαν: ένα λογοτεχνικό κείμενο «Ο ξανθός κάμπος της Θεσσαλίας» του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, ένα απόσπασμα ποιήματος τριών στροφών «Μονάκριβη αρχόντισσα του κάμπου» του Θ. Καλογιάννη, ολόκληρο το ποίημα της Αποστολίας Νάνου – Σκοτεινιώτη με τίτλο «Αγρότισσα» και το παραμύθι «Ο γεωργός και ο λύκος» της Μαρούλας Κλιάφα. Θεωρούμε πως το παραπάνω υλικό καλύπτει το θέμα που επιλέξαμε με τίτλο «Ο κάμπος της Θεσσαλίας και το αγροτικό επάγγελμα». Επιλέξαμε το θέμα αυτό, αφού κάναμε μια ενδελεχή έρευνα στην Τοπική Λογοτεχνία. Και αυτό επειδή αντιμετωπίστηκαν δυσκολίες στη συσχέτιση της ηλικιακής ομάδας των παιδιών με το διαθέσιμο υλικό της Τοπικής Λογοτεχνίας. Σε αντίθεση με τα προγράμματα Φιλαναγνωσίας που μελετήθηκαν και χρησιμοποιούν κυρίως υλικό της παιδικής λογοτεχνίας, η ιδιαιτερότητα του παρόντος προγράμματος είναι ότι ακολουθεί τις αρχές της Φιλαναγνωσίας αλλά οι μαθητές παράλληλα έρχονται σε επαφή και εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους για τον τόπο τους μέσω της Τοπικής Λογοτεχνίας.

Μεθοδολογία

Πριν ξεκινήσουν οι δράσεις του προτεινόμενου προγράμματος με θέμα «Ο κάμπος της Θεσσαλίας και το αγροτικό επάγγελμα», είναι αναγκαίο να αναφερθεί πως είναι σημαντικό οι μαθητές να κάθονται σε ημικύκλιο και ο εκπαιδευτικός να κάθεται στο ίδιο επίπεδο με τα παιδιά, καθώς όλοι είναι ίσοι και όλοι πρόκειται να απολαύσουν την ανάγνωση. Στην τάξη, καλό θα ήταν να υπάρχει γωνιά ανάγνωσης, δηλαδή, χώρος όπου είναι αφιερωμένη στα βιβλία και μπορεί να μεταβεί η τάξη προκειμένου να απολαύσει την ανάγνωση ενός βιβλίου. Αυτό θα μπορούσε να συμβαίνει σε μια γωνιά της τάξης ή ακόμη καλύτερα στο πίσω μέρος της τάξης

όπου θα υπάρχει μια μοκέτα με μαξιλάρια, ο χώρος θα είναι έτσι διαμορφωμένος, ώστε οι μαθητές να νιώθουν οικεία, ευχάριστα, χαλαρά (Ε.ΚΕ.ΒΙ).

1^η δράση «*Ανάγνωση λογοτεχνικού κειμένου*»

Αρχικά, θα θίξουμε το πρώτο σκέλος του προγράμματος για τον κάμπο της Θεσσαλίας και στη συνέχεια θα αναδειχθεί το δεύτερο σκέλος για το αγροτικό επάγγελμα. Θα αναγνωστεί το λογοτεχνικό κείμενο «Ο ξανθός κάμπος της Θεσσαλίας» του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου από το Μορφές της ελληνικής γης, Γραφείο Πνευματικών Υπηρεσιών (1937), σελίδες 96-101, το οποίο υπάρχει στο «*Μια πόλη στη Λογοτεχνία – Λάρισα*».

2^η δράση «*Καταγραφή στοιχείων*»

Όταν ο εκπαιδευτικός διαβάσει το κείμενο, οι μαθητές θα καταγράψουν δύο επίθετα και δύο παρομοιώσεις που τους γεννήθηκαν από την περιγραφή του κάμπου της Θεσσαλίας.

3^η δράση «*Διατύπωση ερωτήσεων κατανόησης*»

Ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης. Προτεινόμενες ερωτήσεις κατανόησης θα μπορούσαν να είναι: πώς περιγράφεται ο κάμπος της Θεσσαλίας;, ποια τα προϊόντα του;, ποια τα επαγγέλματα που συναντά ο Παναγιωτόπουλος;, γιατί το κείμενο αναφέρει πως από το θεσσαλικό κάμπο πέρασαν διάφορα φύλα και θέλησαν να εγκατασταθούν;, τι νιώθει ο συγγραφέας για τον θεσσαλικό κάμπο;

4^η δράση «*Γνωριμία με τον συγγραφέα*»

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός αναφέρει μια σύντομη βιογραφία του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου και ρωτά τους μαθητές: Είναι από τη Θεσσαλία; Αφού είναι περιηγητής, ποια οπτική για το θεσσαλικό κάμπο έχει; Μπορείτε να δείτε μέσα από τα μάτια του συγγραφέα; Τι βλέπετε;

5^η δράση «*Ανάγνωση ποιήματος*»

Έπειτα, θα αναγνωστούν 3 στροφές του ποιήματος «Μονάκριβη αρχόντισσα του κάμπου» του Θ. Καλογιάννη στο «*Μονάκριβη αρχόντισσα... του κάμπου*», Λάρισα (2001):

Ο κάμπος καταπράσινος
που βρίσκεται ζωσμένη
βαμβάκι, δημητριακά
στον Πηνειό λουσμένη.

Πηγή αστείρευτης δροσιάς
κτημάτων και ανθρώπων
με ύδρευση και άρδευση
των χρυσοφόρων τόπων.

Και τόσα άλλα αγαθά
με δέντρα μεστωμένα
αμπέλια ελαιόδεντρα
Χριστού ευλογημένα.

6^η δράση «*Καταγραφή στοιχείων*»

Όταν ο εκπαιδευτικός διαβάσει το ποίημα, οι μαθητές θα καταγράψουν δύο ουσιαστικά που εκφράζουν συναίσθημα και δύο ρήματα που δείχνουν δράση που τους γεννήθηκαν από το ποίημα.

7^η δράση «*Διατύπωση ερωτήσεων κατανόησης*»

Ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης. Προτεινόμενες ερωτήσεις κατανόησης θα μπορούσαν να είναι: πώς περιγράφεται ο κάμπος της Θεσσαλίας;, ποια τα προϊόντα του;, ποια τα επαγγέλματα που φαντάζεστε ότι ασκούνται στον κάμπο της Θεσσαλίας;, τι νομίζετε ότι σημαίνει η φράση «Χριστού ευλογημένα»;, τι νιώθει ο συγγραφέας για τον θεσσαλικό κάμπο; 8^η δράση «Παραγωγή κειμένου/ δημιουργική γραφή»

Μετά, οι μαθητές θα γράψουν ένα κείμενο μιας παραγράφου (περίπου 120 λέξεις) που θα εμπεριέχει τα στοιχεία που σημείωσαν (ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, παρομοιώσεις). Το κείμενο που θα γράψουν θα έχει ως θέμα τον κάμπο της Θεσσαλίας και η μορφή του θα είναι ελεύθερη.

9^η δράση «Καλλιτεχνική έκφραση»

Στη δράση αυτή, οι μαθητές χρησιμοποιώντας διάφορες τεχνικές (πουαντιγισμός, βιτρώ, ελεύθερο σχέδιο κ.α.) και διάφορα υλικά (μαρκαδόρους, ξυλομπογιές, νερομπογιές κ.α.) θα εμπνευστούν, φτιάχνοντας με θέμα τον κάμπο της Θεσσαλίας το δικό τους έργο, που συνδυάζεται με το κείμενο που έγραψαν. Να σημειωθεί πως είναι προαιρετικό να γνωρίζει και να επιλέξει ο μαθητής κάποια τεχνική στα εικαστικά. Αφού ολοκληρωθεί η δημιουργία των εικαστικών έργων, θα κολλήσουν το κείμενο που έφτιαξαν στο κάτω μέρος του έργου τους και η τάξη θα δημιουργήσει το δικό της κολάζ με θέμα ο κάμπος της Θεσσαλίας.

Σε αυτό το σημείο να αναφερθεί πως μέχρι την 9^η δράση οι διδακτικές ώρες που καλύπτονται είναι 3. Συνεχίζοντας τις δράσεις με το δεύτερο σκέλος του προγράμματος δηλαδή, για το αγροτικό επάγγελμα, θα ακολουθήσουν δράσεις που θα καλύπτουν κατά τη γνώμη μας άλλες 3 διδακτικές ώρες.

1^η δράση «Ανάγνωση ποιήματος»

Ο εκπαιδευτικός διαβάζει το παρακάτω ποίημα της Αποστολίας Νάνου – Σκοτεινιώτη με τίτλο: «Αγρότισσα» στο «Η Θεσσαλία στη Λογοτεχνία και Γραμματεία», επιμέλεια: Αναγνωστόπουλος – Λαλαγιάννη, Βόλος, 1998, σελίδα: 17.

Αγρότισσα

Κλήρος σου

η άχαρη ζωή.

Κι ας σκύβεις με φροντίδα ακοίμητη

πάνω στους θησαυρούς της γης

Κι ο μόχθος σου

ας μας χαρίζει παραδείσους.

Σήκω τη μαύρη μπόλια σου

για να μετρήσουμε

πόσα είναι τα μερόνυχτα του μόχθου σου

στο πρόσωπό σου.

Τα βήματα της νύχτας του πόνου σου.

Να φιλήσουμε τ' αστέρι της πραότητας

στο μέτωπό σου

κι απ' τα αγέλαστα φρυγμένα χείλια σου,

να ακούσουμε

τον αφτιασίδωτο λόγο.

2^η δράση «Διατύπωση ερωτήσεων κατανόησης»

Ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης. Προτεινόμενες ερωτήσεις κατανόησης θα μπορούσαν να είναι: σε ποιο επάγγελμα αναφέρεται το ποίημα;; πώς περιγράφεται η ζωή της αγρότισσας;; φαίνονται οι δυσκολίες της αγροτικής ζωής και πώς;; γιατί η συγγραφέας βάζει ως τίτλο το επάγγελμα; Τι θέλει να δηλώσει με αυτό;

3^η δράση «Ανάγνωση παραμυθιού»

Ο εκπαιδευτικός κάνει ανάγνωση του παραμυθιού «Ο γεωργός και ο λύκος» της Μαρούλας Κλιάφα στο «Παραμύθια της Θεσσαλίας», εκδόσεις: Κέδρος.

4^η δράση «Διατύπωση ερωτήσεων κατανόησης»

Ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης όπως: ποιο το θέμα του παραμυθιού;; σε ποιο επάγγελμα αναφέρεται;; ποιες οι δυσκολίες του επαγγέλματος;; ποιοι είναι οι ήρωες του παραμυθιού;; ποιος είναι ο πρωταγωνιστής;; τι βιώνει και πως νιώθει;

5^η δράση «Δημιουργικές ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες»

Στην επόμενη δραστηριότητα οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να αλλάξουν το τέλος της ιστορίας. Έπειτα, να αλλάξουν και τον τίτλο του παραμυθιού. Ακολουθεί παρουσίαση των εργασιών των ομάδων.

6^η δράση «Δραματοποίηση»

Οι μαθητές όπως είναι χωρισμένοι σε ομάδες αναλαμβάνουν ρόλους και πρέπει σε μορφή διαλόγων να γράψουν την ιστορία του παραμυθιού ακολουθώντας το τέλος που έδωσε η κάθε ομάδα και στη συνέχεια κάνουν δραματοποίηση.

Αξιολόγηση

Στόχος της Φιλαναγνωσίας είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα βιβλία, να αναπτύξουν διάφορες δεξιότητες και να καλλιεργήσουν ολόπλευρα την προσωπικότητά τους. Οι ώρες της Φιλαναγνωσίας δεν αποτελούν σχολικό μάθημα γι' αυτό και δεν αξιολογούνται. Ο εκπαιδευτικός που θα ασχοληθεί με τη Φιλαναγνωσία μπορεί να κρίνει από τις απαντήσεις των μαθητών του και από τη συμμετοχή τους αν το υλικό που επέλεξε είναι κατάλληλο και αν τους δημιουργεί κίνητρα ώστε να δημιουργηθεί μια φιλική σχέση με το βιβλίο. Επιπλέον, οι μαθητές, την ώρα της Φιλαναγνωσίας νιώθουν ευχάριστα, απελευθερωμένοι από το άγχος της εξέτασης και απαλλαγμένοι από την αξιολόγηση γι' αυτό και δεν υπάρχει αξιολόγηση στα πλαίσια της Φιλαναγνωσίας.

Επιδιωκόμενα Αποτελέσματα

Τα παιδιά για να αγαπήσουν τα βιβλία πρέπει να αισθάνονται ότι υπάρχει ένας χώρος που είναι οικείος και φιλόξενος, για να μπορούν να περνούν ευχάριστα όποια στιγμή βρίσκονται εκεί. Γι' αυτό προτείνουμε να δημιουργηθεί στην τάξη ο κατάλληλος χώρος που θα βοηθήσει το παιδί να δει το διάβασμα σαν φίλο και όχι σαν αντικείμενο καταπίεσης και εξαναγκασμού. Θέλαμε να δημιουργηθεί ο χώρος που θα μπορεί να βοηθήσει το παιδί να ανακαλύψει ένα νέο κόσμο γεμάτο εμπειρίες, που θα ικανοποιεί κάθε δημιουργική ανάγκη του παιδιού, που θα μπορεί να πάρει γνώσεις, να αναπτύξει τη δημιουργικότητά του κ.α. συντροφιά με τα βιβλία. Τα παιδιά αφού απολαύσουν την ανάγνωση, σημειώνουν λέξεις (ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, παρομοιώσεις) που τους γεννιούνται, ακούγοντας το λογοτεχνικό κείμενο αρχικά και το ποίημα στη συνέχεια. Με τις λέξεις αυτές δημιουργούν το δικό τους κείμενο (παραγωγή γραπτού λόγου) εμπνεόμενοι από το λογοτεχνικό υλικό που έχει αναγνωστεί. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η πολύμορφη, αβίαστη έκφραση των σκέψεων και συναισθημάτων των

μαθητών. Στόχοι της εικαστικής δραστηριότητας ήταν να αναπτύξουν οι μαθητές τη δημιουργικότητά τους, να εκφραστούν καλλιτεχνικά, να αισθητοποιήσουν το κείμενο και το ποίημα. Επίσης, με τις ερωτήσεις κατανόησης στοχεύουμε στην βαθύτερη κατάκτηση των νοημάτων του υλικού, στην ανάδειξη των ηρώων, των συνθηκών και καταστάσεων, στην προσπάθεια να μπουν οι μαθητές στη θέση του άλλου (ήρωα, συγγραφέα κ.α.), στην αποδοχή όλων των οπτικών που μπορεί να δώσουν οι μαθητές στο υλικό που διαπραγματευόμαστε, στην κατανόηση από τους μαθητές ότι όλες οι απόψεις είναι αποδεκτές, σεβαστές και υποκειμενικές⁵. Οι ερωτήσεις κατανόησης δίνουν το έναυσμα για συζήτηση στην τάξη, την ευκαιρία για ανταλλαγή απόψεων, την ευκαιρία να εκφράσουν οι μαθητές τη γνώμη τους, να εξασκήσουν τον προφορικό τους λόγο κ.α. Επιπλέον, πολύ βασικός στόχος μας είναι οι μαθητές να δουλεύουν ομαδοσυνεργατικά, να μνηθούν στην αξία της ομαδικής εργασίας, να μάθουν να ακούν τους συμμαθητές τους, να σέβονται τις απόψεις τους, να συνεργάζονται ομαλά κ.α. Στη δραστηριότητα με την αλλαγή του τέλους του παραμυθιού και την αλλαγή του τίτλου στόχοι ήταν να δραστηριοποιήσουν οι μαθητές τη φαντασία τους και την εφευρετικότητά τους. Τέλος, η δραματοποίηση προσφέρει βιωματικότητα, εκφράζονται οι μαθητές κιναισθητικά, γίνονται υπεύθυνοι, αφού αναλαμβάνουν ρόλους κ.α.

Επιλογικός Σχολιασμός

Σκοπός του προτεινόμενου προγράμματος ήταν να συνδυάσει τη Φιλαναγνωσία με την Τοπική Λογοτεχνία. Ακολουθήθηκαν όλες τις αρχές της Φιλαναγνωσίας, αξιοποιώντας υλικό της Λογοτεχνίας της Λάρισας. Το θέμα μας αφορούσε τον κάμπο της Θεσσαλίας και το αγροτικό επάγγελμα. Προτείνεται για μαθητές των μεγάλων τάξεων του Δημοτικού σχολείου, καθώς το υλικό που συνήθως εντοπίζεται στην Τοπική Λογοτεχνία της Λάρισας είναι δύσκολο να κατανοηθεί από μαθητές μικρότερων τάξεων. Γενικότερα, αναφερθήκαμε σύντομα σε θεωρητικά ζητήματα όπως την εννοιολογική οριοθέτηση του όρου Φιλαναγνωσία, τους στόχους της, τα οφέλη της συστηματικής ενασχόλησης με τη Λογοτεχνία, τους παράγοντες που επηρεάζουν την καλλιέργεια της Φιλαναγνωσίας κ.α. Έπειτα, προτείναμε μια εξάωρη δράση με δραστηριότητες που θεωρούμε πως είναι παιγνιώδεις, ακολουθούν τις αρχές της Φιλαναγνωσίας, προωθώντας υλικό της Τοπικής Λογοτεχνίας, προάγοντας τις ποικίλες ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών⁶.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Αγγελοπούλου, Β. (1994). «Εισαγωγή» στο Αγγελοπούλου, Βίτω & Ι.Ν. Βασιλαράκης (επιμ.) *Φιλαναγνωσία και Παιδική Λογοτεχνία: εισηγήσεις στο 5^ο Σεμινάριο του Κύκλου Παιδικού Βιβλίου*. Αθήνα: Δελφίνι, 11-67.
- Αρτζανίδου, Ε., & Κουράκη, Χ. (2014). «Φιλαναγνωσία και Δημιουργική Γραφή» στο Πρακτικά 1ου Διεθνούς Συνεδρίου «*Δημιουργική Γραφή*», 4 - 6 Οκτωβρίου, 2013, Αθήνα.

⁵ Όπως αναφέρει ο Marcel Proust «*Στην πραγματικότητα ο αναγνώστης την ώρα που διαβάζει είναι αναγνώστης του εαυτού του*» (Κατσίκη – Γκίβαλου, 2012), οπότε όλες οι απόψεις είναι σεβαστές.

⁶ Η Φιλαναγνωσία μέσω της Λογοτεχνίας στα σχολικά πλαίσια συνδέθηκε με το παιχνίδι, την ψυχαγωγία, την απόλαυση, τη συναισθηματική καλλιέργεια, μέσα από ποικίλες δραστηριότητες (Πολίτης, 2008, 59-65).

- Φλώρινα: Π.Μ.Σ. «Δημιουργική Γραφή» (επιστημονική επιμ. Κωτόπουλος Η.Τ., Βακάλη Α., Νάνου Β. & Σουλιώτη Δ.).
- Βλαχού, Μ. (2006). Η αξιοποίηση του τοπικού περιβάλλοντος και η οργανική του ένταξη στο μάθημα της ιστορίας, Στο Γιώργος Κόκκινος και Ειρήνη Νάκου (Επιμ.), *Προσεγγίζοντας της ιστορική εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 395 – 447.
- Κανατσούλη, Μ. (1997)., *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Καρακίτσιος, Α. (2011)., «Φιλαναγνωσία... Φανατική συνήθεια» στο Αρτζανίδου Ε., Γουλής Δ., Γρόσδος Σ., Καρακίτσιος Α. «*Παιχνίδια Φιλαναγνωσίας και Αναγνωστικές Εμπυχωσεις*». Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Καρπόζηλου, Μ. (1999). *Το παιδί στη χώρα των βιβλίων*. Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
- Κατσίκη – Γκίβαλου, Α. (2012)., «Λογοτεχνία και Εκπαίδευση: Από τα στενά όρια μιας διδασκαλίας στην καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας», στο Επιμορφωτικό υλικό για εκπαιδευτικούς, το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των Πράξεων: «*Καινοτόμες δράσεις ενίσχυσης της φιλαναγνωσίας των μαθητών*».
- Λεοντσίνης, Γ. (1996). *Διδακτική της ιστορίας. Γενική – τοπική ιστορία και περιβαλλοντική εκπαίδευση*. Αθήνα.
- Λεοντσίνης, Γ. (1999). *Ιστορία – περιβάλλον και η διδακτική τους*. Αθήνα.
- Οικονόμου, Β. (1998). *Οι βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους*. Εκδ. Ατραπός, Αθήνα.
- Πολίτης, Δ. (2008)., *Η Λογοτεχνία για παιδιά στη σχολική τάξη: Ζητήματα Θεωρίας και Διδακτικής. Μουσική σε πρώτη βαθμίδα*.
- Ποσλάνιεκ, Κ. (1990)., *Να δώσουμε στα παιδιά την όρεξη για διάβασμα*. Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
- Σπινκ, Τ. (1990). *Τα παιδιά ως αναγνώστες*. Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα.
- [ΥΠ.Ε.Π.Θ.], (2002). «*Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών –Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*», τομ. Α', Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.
- Φραγκιαδάκη, Α. (2012). *Φιλαναγνωσία και οικογένεια*. Θεσσαλονίκη, Διπλωματική εργασία.
- Χαλκιαδάκη, Α. (2008). «Τα πολλαπλά 'στοιχήματα' μιας ερευνητικής προσπάθειας», στο Γκίβαλου Α., Καλογήρου Τ., Χαλκιαδάκη Α. (επιμ.) «*Φιλαναγνωσία και Σχολείο*». Εκδ. Πατάκης, Αθήνα, σελίδα 150.
- Χαρίτος, Χ. (2009). *Όψεις Τοπικής Ιστορίας*. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Χριστοδούλου – Γκλιάου, Ν. (2007). «Φιλαναγνωσία, παιδικά έντυπα και δημιουργικότητα των παιδιών», *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 12, 2007, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 170-181 Παρατίθεται στο:
<http://www.pischools.gr/download/publications/.../xristodoulou.pdf>
- Anderson, R., Hiebert, E., Scott, J., Wilkinson, I. (1994)., «*Πώς να δημιουργήσουμε ένα έθνος από αναγνώστες, Από την ψυχολογία της ανάγνωσης στην εκπαιδευτική πρακτική*». (Επιμ. Βοσνιάδου Σ.) (μετάφραση: Αρχοντίδου Α., Μπίμπου Ι., Παπαδημητρίου Φ., Βοσνιάδου Σ.), Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Papadopoulos, I., & Griva, E. (2016). "Travelling around Greece through folk stories": developing Greek language skills and cultural awareness of immigrant preschoolers. *Theory and Research in the Sciences of Education*, 9, 113-136, URL: <http://periodiko.inpatra.gr>

Ιστοσελίδες

Ε.ΚΕ.ΒΙ. Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, διαθέσιμο στο:

<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=138>

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Markidis, K. (2011). *Social literacy in school contexts: concepts and research instruments. Report for the National Book Center of Greece*. Athens.

Papadopoulos, I. M. (2014). The dramatization of children literature books for the development of the second/foreign language: An implementation of a drama-based project to students of primary school. *Studies in English Language Teaching*, 2, 188. doi:10.22158/selt.v2n2p188

Papadopoulos, I., & Griva, E. (2014). Learning in the traces of Greek culture: A CLIL project for raising cultural awareness and developing L2 skills. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 8, 76-92.